

సర్వాదేవపతీస్ సర్ప...మి॥ సర్వాదేవపుత్రాన్ సర్ప...మి॥ సర్వాదే
 వపౌత్రాన్ స్ప...మి॥ భూదేవాన్ సర్ప...మి॥ భువగేవాన్ సర్ప...మి॥
 సువర్దేవాన్ సర్ప...మి॥ భూర్భువస్సువర్దేవాన్ సర్ప...మి॥ (వివీతి) కృష్ణ
 వైష్ణవాయనాదయో యేఋషయః తాన్ సృజీమ్ సర్ప...మితర్ప...మి॥ అస
 ర్వాసృజీమ్ సర్పయామితర్పయామి॥ అ సర్వాసృజీగణాన్ సర్పయా
 మితర్పయామి॥ అ సర్వాఋషిపతీస్ సర్ప...మి॥ అ సర్వాసృజీపుత్రాన్
 సర్ప...మి॥ అ సర్వాసృజీపౌత్రాన్ సర్ప...మి॥ అ భూర్ఋషీన్ సర్ప...మి॥
 అ భువఋషీన్ సర్ప...మి॥ అ సువర్ఋషీన్ సర్ప...మి॥ అ భూర్భువ
 స్సువర్ఋషీన్ సర్ప...మి॥ అ అధికాండర్ఋషీతర్పణాం ప్రజాపతం కాం
 డఋషింతర్పయామి తర్పయామి॥ సోమం కాండఋషిం త...మి॥ అ అ
 గ్నిం కాండఋషిం త...మి॥ అ విశ్వాదేవాన్ కాండఋషీన్ సర్ప...మి॥
 అ నాగం ఋషీన్ వైవతాండపనిషద సర్ప...మి॥ అ యాజ్ఞీకైవతాండపనిషద
 సర్ప...మి॥ అ వారుణీకైవతాండపనిషద సర్ప...మి॥ అ బ్రహ్మణ్యోస్వయం

భువంత...మి॥ ౨॥ సదసస్పతింత...మి॥ ౨॥ (ప్రాచీనావీతీ) సోమపితృ
 మాకాయమోఽంగిరస్వాగ్నిష్వాత్తాఽగ్నిః కన్యవాహనాదయోయో
 పితరః॥ తాకపితౄగ్ స్యధానమస్తర్పయామి తర్పయామితర్పయామి॥ స
 ర్వాకపితౄగ్ సర్పయామి...మి॥ ౩॥ సర్వాకపితృగణాగ్ స...మి॥ ౩॥
 సర్వాకపితృపక్షస్త...మి॥ ౩॥ సర్వాకపితృపుత్రాగ్ స...మి॥ ౩॥ స
 ర్వాకపితృపౌత్రాగ్ స...మి॥ ౩॥ భూపితౄగ్ స...మి॥ ౩॥ భువపితౄగ్
 స...మి॥ ౩॥ సువపితౄగ్ స...మి॥ ౩॥ భూర్భువస్సువపితౄగ్ స...మి॥
 ౩॥ అశేనచేవపితృ తర్పణేన భగవాత్ తర్పణాత్మక...ఏతత్ఫలం శ్రీ
 పరమేశ్వరార్పణమస్తు॥ ఆచమ్య॥ అభవితృతర్పణంకుర్యాత్ ॥

అథతెలతర్పణ ప్రయోగః.

ఆచమ్య॥...ఏవంగుణ... పుణ్యతిథౌ... వాచీచినాకీతీ॥ పితృ...పి
 తృణాం అక్షయపుణ్యలోక ఫలావాప్తికం...మహాపర్వణిపుణ్యకాలే
 త్తిలతర్పణంకరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ దక్షిణాభిముఖోభూత్వా ॥ కూర్చో

రుద్రరూపాంస్వ + మి...ప్రపితామహీం...గోత్రం...పదాయాం
ఆదిత్యరూపాంస్వ + మి...సపత్నీమాతరం...గోత్రం...పదా
యాంవసురూపాంస్వ + మి...జనకపితరం...గోత్రం...శర్మాణం వసు
రూపంస్వ + మి...జనకమాతరం...గోత్రం...పదాయాం
వసురూపాంస్వ + మి...అస్మత్ మాతామహం...గోత్రం...శర్మాణం
రుద్రరూపంస్వ + మి...మాతృఃపితామహం...గోత్రం...శర్మాణం
రుద్రరూపంస్వ + మి...మాతృఃప్రపితామహం...గోత్రం...శర్మాణం
ఆదిత్యరూపంస్వ + మి...మాతామహీం...గోత్రం + పదాయాంవసు
రూపాంస్వ + మి...మాతృఃపితామహీం...గోత్రం + పదాయాంరుద్ర
రూపాంస్వ + మి...మాతృఃప్రపితామహీం + గోత్రం + పదాయాం
ఆదిత్యరూపాంస్వ + మి...ఆత్మపత్నీం + గోత్రం + పదాయాం వసు
రూపాంస్వ + మి...సుతం + గోత్రం + శర్మాణం వసురూపంస్వ + మి...
భ్రాతరం + గోత్రం + శర్మాణం వసురూపంస్వ + మి...పితృవ్యం +

କୃଷି
କୃଷି
କୃଷି
କୃଷି
କୃଷି
କୃଷି

ర్యాది సర్వేషాం కాదుణ్యానాం తర్పణామి॥

(తర్పణముజరుపునప్పుడు మణియొకపయము గ్రహించదగునుఎల్లవిను.)

అన్నలకు జ్యేష్ఠభాతరమనియును, తమ్ములకు కనిష్ఠభాతరమనియును, పెద్దభార్యకు జ్యేష్ఠభార్యమనియును, చిన్నభార్యకు తదనంతరభార్యమనియును. ఇట్లొహించవలెననుట.

శ్లో॥ ఏకేచాన్యైశ్చైవచాతా అపుత్యాగోత్తిరోమృతాః॥

తేగృహంతమయాదత్తం సూత్రనిష్ఠేడనోదకమ్॥ శ్రీరామ॥

శాస్త్రదాదుల కవయవ భూతంబగు తిలతర్పణవిధిఁ జెప్పఁబడుచున్నది. పితృతర్పణము నిత్యమని, నైమిత్తికమని రెండువిధములు. మాతృపితృవర్గములనాదినుద్దేశించి వసుధుదాత్తదిత్య కబ్బముల నుచ్చరింపక జలమూత్రముచేతజేయఁబడు తర్పణమునిత్యమనఁబడును. ఆబ్దికాది నైమిత్తికాదులయందుచేయఁబడు తిలతర్పణమందు వసుధుదాదిదిత్యరూపములుచ్చరించిచేయఁబడుతర్పణము నైమిత్తికమనఁబడును.

శ్లో॥ పార్వణేనయతేశాద్ధేరూపముద్దిశ్యతర్పయేత్ !

అన్యథాతర్పయేద్విద్వాన్ నామగోత్రాదిసంయుతమ్॥

తా॥ పార్వణశ్రాద్ధమునుచేయునపుడు పసురుచాదిత్య శబ్దములతోగూడ జేయుతర. నామునైమిత్తికమనియు, పార్వణశ్రాద్ధములేక ప్రతిచనముఁ జేయుతగ్గణము నిత్యతర్పణ మనియుతాత్పర్యము.

యాజ్ఞవల్క్యే॥ శ్లో॥ సవక్త్యోజలందేయం నాసవక్త్యోపవచా
నామగోత్రస్వధాకారైః ప్రత్యహంతర్పయేత్సుధీః॥

తా॥ సవక్త్యులకొలుకే ఉదకదానముజేయవలయు. అసవక్త్యులకొలుక చేయఁబనిలేదు. ఈయుదకదానము జేయునపుడు నామమును, గోత్రమును, స్వధాయనుశబ్దమును, మచ్చరింపుచు ప్రత్యహమును తర్పణముజేయవలయునని యాచార్యుని యభిప్రాయము. శ్రాద్ధద్వంద్వే॥ శ్లో॥ తర్పయేత్ప్రీత్యానాదౌతతత్ప్రేవతుమకాతరమ్।

నాపత్నీమకాతరంపశ్యాత్ప్రీతామఃకుడి కాఃక్రమాత్ ॥
తా॥ ముందుగా పితృపితామహ ప్రపితామహులకును పితృపమాతృపితామహీ ప్రపితామహీలకును తర్పణము జేయవలయునని శ్రాద్ధదర్పణమనుగ్రంథమునందుఁ జెప్పఁబడియె- ఈ

తర్పణనిగయము

శ్లోకమునందు పితామహ్యునికాగ్రహం॥ అని అభిశబ్దము జెప్పబడియుండుట వలన మాతామహానుజేయవలయునని యెఱుంగునది॥

శ్లో॥ ఆశ్లాషితాతథామూతా సాపత్నీజననితథా ।
 మాతామహాస్పృహత్నీకా ఆత్మపత్నీత్వనంతరమ్॥
 సుతభ్రాతృపితృవ్యాభిశ్చ మాతులాస్సహభౌర్యకాః
 దుహితాభాగిన్సైవహ్యోభాగినేయకః॥
 పితృష్వసామాతృష్వనా స్యాంకోభావకస్సృమా ।
 శ్వశురాచార్యగుర వస్వామిసఖ్యాదయస్తథా॥
 ధ్యాయేత్పితరస్త్రైస్తైర్నర్మణీయాయథావిధి॥

అనన్త్రాపి॥ శ్లో॥ పితృష్వసామాతృష్వసా జామూతాభావకస్సృమా ।
 శ్వశురశ్చార్చ్యైర్నర్మణీయాయథావిధి॥

తా॥ ముందుతల్లిదండ్రులు, పితృష్వసవతితల్లి, మాతామహామాతుః పితామహామాతుః ప్రపితామహులు, మాతామహీమాతుః పితామహీమాతుః ప్రపితామహీమాతు, తవభౌగ్య, కుమార

రుడు, పితృతండ్రి, పెదతండ్రి, సభాస్వకముగ మేనమామ, కుమారతెక, తోడబుట్టువులు, మనుమడు, మేనల్లుడు, మేనత్తలు, వినతల్లి, పెదతల్లులు, తోబుట్టువులభతక, భాగ్యతోబుట్టినవాడు, భాగ్యయొక్కతల్లిదండ్రులు, ఆచార్యుడు, గురువు, ప్రభువు, స్నేహితుడు మొదలగువారలను గుఱించి క్రమముగ నుదకదానము జేయవలయును. ఐననిందొకవిశేషము గలదు.

వ్యాసః॥ శ్లో॥ ఏకైకమంజలిందేవాః ద్వాద్వ్యతుసనకాదయః ।

అగ్నితపితరస్త్రిస్త్రిస్త్రియన్తైచ్చైకైకమంజలిమ్॥

తా॥ దేవతలకొక్కకదోసిలియు, ఋషులకు రెండేసిదోసిళ్లులును, పితృదేవతల కుమారుడుకొసిళ్లులును విగ్రహలయను స్త్రీలకునొక్కయంజలియే యర్చింపవలయును. మఱియు ద్వియండును నొకవిశేషముగలదు॥

శ్లో॥ మాతృముఖ్యాస్తుయాస్తి స్రస్థాసామేవాంజలిత్రయం । దద్వా

దేకైకమన్యానాం స్త్రీణాంస్తైవాంజలింబుధఇతి॥ నారాయణీయో

ఘి॥ ఏకైకంయోషితౌదద్వాత్త్రైస్త్రిన్ముంసాంహిచాంజలిత్॥

ద్వార్యాపత్నీ మాతుస్తుతీంస్త్రీ న్యత్పగణస్యచ॥ పితౄ
 కాంచైవదేవానాం జలేదద్యాజ్జలాంజలిః॥ అసంస్కృతప్ర
 మీతానాంస్థలేదద్యాజ్జలాంజలిః॥ భూమకాయ స్తర్పణంకుర్యా
 త్రావ్యేకాంస్యేచమృణ్మయే॥ తర్జ్యంగుష్ఠయోగేచసప్తత్రఃష
 తృఘాతకః॥ స్థిలేవాపిశుచాదేశే కుశాస్థిశేచభాజనే॥ తా
 మ్రాదిపాత్రేపణేవాతర్పయేత్పత్తిలైశ్శుభైః॥ వసిత్వావసంశు
 మ్కంసలేవిష్ణిర్బహిషి॥ విధిజస్తర్పణంకుర్యాత్పర్వాన్నిత్యగ
 ణాంస్తథా॥ పాణిన్దక్షగుణాంప్రోక్షం దత్తైశ్చశ్మతగుణాంతతః॥ అ
 క్షయ్యంఖర్దప్రాత్రేణ పితౄణాంతర్పణాభివేత్॥ తృప్యతేయోస
 త్థిశేనగర్హిషాయాత్తేనవైజలమ్॥ అన్యధాకురుతేయస్తు నరకంప్ర
 తిపద్యతే॥

తా॥ మాతృపితౄమహీపృథివీతా మహీలకుమూడు దోసిర్లును, యితరులగు స్త్రీలకురం
 దేసిదోసిర్లులును, ఉదకదానము సేయవలయు- పితృదేవతలకును, దేవతలకును, జలమాల

యందుదకదానము సేయవలయు- ఉపవయవాదిసంస్కారవిహీనముగ మృతిసొందినవానికి స్థుమునందుదకదానము సేయవలయు-భూమియందైనను, వెండిపాత్రయందైనను, కగచముట్టి పూత్రలయందైనను, తగర్జ్వంపుష్పములంగలిపిరైనను తగ్గణము సేయువాడుపితృభూతకుండ నబడునుకావునస్థుమునందైనను, పరిశుద్ధమగుచేశమునందైనను, దృష్టులించబడినపాత్రయందైనను, రాగిపాత్రయందైనను ఆకుయందైనను, పరిశుద్ధమగువస్త్రమును గట్టుకొనిదన్న పలుపబడినభూమియందుగూర్చుండి పరగుద్దమగు నుదకములచేదగ్గణంబు సేయవలయు- ఒట్టిచేతితో జేసినతర్జ్వణం చొక్కణముగలదియనియు, దగ్ధపవిత్రంబునుభవించినచేతితో జేసినతర్జ్వణము నూలుగుణములగులదియనియు, ఛిద్రావాత్రముచే జేసినతర్జ్వణము అక్షయముగుననియు నెఱుంగవలయు- శాస్త్రవిధి ప్రకారము తర్జ్వణంబున దేవతలుత్పత్తినొందుదురు- శాస్త్రవ్యతిరెక్తముగదగ్గణము సేయువాడువలకలునుబొందును॥

పితృకార్యమునందు యెంతయునెఱయు దేనింక బడుదుగో యందరికిమాత్రమేవగు ద్వాదిత్యనామములనుచ్చరించి తగ్గణము సేయవలయు॥

దర్పణో శ్లో॥ దర్శితేణో దక్షంపూర్ణం పశాన్తర్జ్వణ్యమలయే !

అచ్చికేవరంపూర్ణం పశాన్తేహ విల్లిగో దక్షమే॥ ప్రత్యబంతమచేహబి॥

తా॥ అనుదర్శనకారునివచనప్రకారము దర్శకాద్యమునందు హృణభోజనమునకు పూర్వమునందును, ప్రాతిపదికచ్యుతిక శాస్త్రమునందు పరదేశమునందును తర్కణము సేయవలయు!

మఱియు పాత్రివిసాంకర్షణికశాస్త్రమునందును నందరికిని తర్కణము సేయవలసివచ్చునని కొన్ని వచనములు గలవు- ఆవచనములు కాల్పితములను గూచించి చోధించినది కాని వేరొందుకాదు॥

శ్లో॥ దర్శేపాతేచసంక్రాంతౌ యుగమన్యంతరాదిషు ।

తర్పయిత్యాపిత్వాస్పృశ్యాచ్చౌద్ధంకుర్యాత్ప్రయత్నతః॥

తా॥ దర్శకాద్యమునందును, సంకర్మణాదులయందును, యుగాదులయందును, మన్యంతరములయందును, ముందుతర్కణముచేసి పిదప శాస్త్రమునాచరింపవలయు॥

శ్లో॥ పక్షప్రాధేహిరణ్యేచ పశ్యాన్తద్యాత్రితోదకమ్ ।

తథాచైనాష్టకశాస్త్రే త్రోధేచైవానుమాసి కే॥

తా॥ పక్షశాస్త్రమునందును, హిరణ్యశాస్త్రమునందును, అష్టకశాస్త్రమునందును, అనుమాసికశాస్త్రమునందును, శ్రాద్ధానంతరకాలమునందు తిలతర్కణముగా వింపవలయు॥

శ్లో॥ సపిండికరణేశాద్ధే ప్రితశ్శార్దానుమాసి కే!
సంవత్సరవిమోకేచ సకుర్యాత్తిలతర్పణమ్॥

తా॥ అనునీవచనమునందు సపిండికరణశ్శార్దమునందును ప్రేతశ్శార్దాను మాసిక
మునందును, సంవత్సరవిమోకమునందును తిలతర్పణము సేయగూడదు అనియుండగా తిలతర్ప
ణమెట్లులజేయవచ్చుననియనగూడదు యీవచనమునందు తిలతర్పణము సేయగూడదనగా
పరజనమునందు సేయగూడదనియభిప్రాయము॥

శ్లో॥ వృద్ధిశ్చాదే సపిండిచ ప్రితశ్శార్దానుమాసి కే!
పరేమానివిమోకేచ సకుర్యాత్తిలతర్పణమ్॥

తా॥ వృద్ధిశ్శార్దమునందును, సపిండికరణ శ్శార్దమునందును, ప్రితశ్శార్దానుమాసిక
మునందును, సంవత్సరవిమోకమునందును, పరజనమునందు తిలతర్పణము సేయగూడదు-

శ్లో॥ కృత్వానుమాసికం శ్రాదం సపిండికరణాత్సరమ్!
వైశ్వదేవంతతః కుర్యాత్తర్పణంతిలసంయుతమ్॥

తా॥ అనుమాసిక శ్శార్దసపిండికరణ శ్శార్దములయందనంతరమునందు తిలతర్పణము వైశ్వ
దేవము సేయవలయును-

తో॥ తీర్థాదేగయా శ్రాద్ధే శ్రాద్ధే పత్నా విశ్లేషిషు
 పరీహాని ద్విజఃకుర్యాత్ తర్హణంతిలసంయమమ్॥
 పక్షుశ్రాదంతునిర్వర్త్య తర్హణంతదసంజరమ్॥
 సప్తసప్తహలయే శ్రాద్ధే పరీహాని త్తీర్థదక్షమ్॥

తా॥ తీర్థశాస్త్రిగారు మునందును, గయాశ్రాద్ధమునందును, ప్రాచీనాంవత్సరికశ్రాద్ధమునందును, పరదినమునందును తద్వణము నేయవలయును - పక్షశ్రాద్ధమునందు తచ్ఛాస్త్రిదంబానర్చి నమి
మర్చి తద్వణము నేయవలయును - మహాలయశ్రాద్ధమునందును పరదినమునందును తిలత్పక్ష
ము నేయవలయును - ప్రాచీనాంవత్సరికశ్రాద్ధమునందు గ్రాహంగమగు తిలత్పక్షమును పర
దినప్రాతఃకాలమునందే చేయవలయును - ఈ ప్రకారము ఆయా కాలములందు జేయవలసిన
తద్వణము - ఆయా శ్రాద్ధములకంగభూతమైనది - కావున నేతద్వణమునిత్యతద్వణముకం
టెభిన్నమునియెఱుంగవలయును - ఇట్లు చెందు విధములగు తద్వణములను ప్రత్యాభిక్రమి
యొదలగు శాస్త్రిగారు బయందు భిన్నముగ జేయవలయును.

యజ్ఞోష్ఠిమంథరూపిణి శ్రీకృష్ణాను
గ్రాహ్యం న కామనందు శ్రీయశవయనః

తామహులను పిదపమాతామహీమాతః పితామహీమాతః ప్రపితామహీలను, గౌరీశ్వర
ణమునేసి యటుపిమ్మట కారుణ్యశర్మణము సేయవలయునని ష్ఠింపబడియున్నది. కావున
కారుణ్యశార్మ్యములయందు పితాశివర్గములకు నిత్యతర్పణమునేసి పిమ్మట కారుణ్యశార్మ్య
కృత్యములనాచరింపవలయు. పునరపి దర్శనాద్ధములయందు నిత్యతర్పణము శార్మ్యసం
తరమునందే చేయవలయును.

పైకినసిః॥ శ్లో॥ శ్రాద్ధంకృత్వాతు విధివదైర్వ్యదేవమతఃపరమ్ ।

బ్రహ్మాయజ్ఞంతతఃకుర్యాత్తర్పణంతతితైర్విద్యా॥

తా॥ యథావిధిగశ్రాద్ధముచేసినపిమ్మట వైర్వ్యదేవమును బ్రహ్మాయజ్ఞమును, తిలవిహీన
ముగదర్పణమును సేయవలయును. శ్రాద్ధావయవముగు తిలతర్పణమును శ్రాద్ధదివసముల
యందు విధింపబడిన కాలవిశేషములయందే ఆచరింపవలయు - మాతాపితృశ్రాద్ధములయం
దవయవభూతముగు తిలతర్పణమును పరదినప్రాతఃకాలమునందే చేయవలయునని యిదివర
శ్లోచెప్పబడియుండిననుమఱలవివరించెదము.

శ్లో॥ తతఃపరేహ్నికుర్వీత తర్పణంపురుషస్సుధిః ।

తచ్ఛేషైసిలదర్శేస్తు పాతస్సాత్వాత్వైరతైః॥

తా॥ అనునీహారీతస్మృతియందును శ్రాద్ధానంతర మొనర్పవలసిన తర్పణమును శ్రాద్ధ
పంచమునందుమిలిపింపిలదగ్గలను భద్రముగ నెత్తిపెట్టి పొదినచునందుదయమునస్నానంబూ
నర్చి అతిలదర్పలతోటితర్పణమునేయవలయును. ఇట్లుపాఠికాలమునందుచేసిన తర్పణా
దకము అమృతమగును.

శ్లో॥ అస్మింశ్చోర్ధ్వమృతంప్రాంతః ద్వితీయే ప్రమాదేపయః ।

ద్వితీయే ర్జలమిత్యాహుః పృథుకేర్దుధరంభ వేత్ ॥

తన్వాచాఞ్చైర్ద్వైర్దుతృపూర్వభ్యః కృత్వాన్నత్వాపరేహవి ।
ప్రాంతఃపితృర్వాంఞ్చైస్సతర్ప్య పశ్చాత్స్వాధ్యాదికాంచరేత్ ॥

తా॥ అనునీస్మృత్యంతరవాక్యములయందు పితృాదిశాస్త్రవిషయములయందు చేయవలసి
నతర్పణమునందురుదినప్రాతఃకాలమునందు కేసీరేచి ఆత్మస్వభోదకమంతస్తుత్రముగును శాడవ
యామమునచేసిన శ్రీరంభగును- మూడవయామమునచేసిన సామన్యజలంబగును. చ
తుర్థయామమునచేసిన రక్తతుల్యంబగును. కావునశ్రాద్ధమునుపూర్వదివమునందు చే
సిపదదినమునందు ప్రాంతఃకాలమునందే స్నానముచేసితర్పణంబొనర్చి సంధ్యావందదాదికృ
త్యంబులంజేయవలయు.

శ్లో॥ తిలదర్పయుతంతోయం స్వధయాయత్రదీయతే ।

తత్తోయమక్షయంభూత్వా పితృణాంతృప్తిదంభవేత్ ॥

తా॥ తిలదర్పలతోగూడినయుదకమును స్వధాకారంబుతో నిచ్చి రేణులయుదకములక్షయంబగుటయేగాక పితృదేవతలుత్పత్తులగుదురు.

ప్రయోగపారిజాతే॥ శ్లో॥ పరేహన్యవసిస్సత్వా కృత్వాశ్శాద్ధాంగత

ర్పణమ్ । పునస్సాన్వైత్వైవకుక్రీత ప్రాతస్సంధ్యాంసమాహితః॥

ఉడి తేతురవౌస్సత్వా సంధ్యాంకృత్వైవతర్పయేత్ ॥

తా॥ పరదినప్రాతఃకాలమునందు స్నానముజేసి క్రాద్ధాంగతర్పణముజేసి మఱలస్నానముజేసి సంధ్యావందనాదికృత్యంబులనొసగ్గవలయు - మార్యోదయంబయ్యెనేని స్నానానంతరమునందుసంధ్యావందనంబొనర్చి క్రాద్ధాంగతర్పణంబొనర్పవలయు॥

శ్లో॥ యస్తుతర్పయతేప్రాతః కృత్వాశ్రాద్ధంపరేహని । పితరస్తృప్తి
మాయాంతి నచేత్కుష్యంతివైధ్రువమ్ ॥ పరేద్యుశ్శార్ధకృష్ణ
ర్వోదయానతర్పయతేపితౄణామ్ । అత్యహాపితరస్తస్య శాపంద
త్వాప్యజంతితే॥

తా॥ పురుషుఁడు పూర్వార్పణమునందు శార్ధూంబానర్చిచురుదిసప్రాతఃకాలమునస్నానముశేసి తర్పణముజేసెనేని పితృదేవతలుత్పల్లగుదురు- అట్లుగావింపలేని పితృదేవతలుకొఱిచుదురు- మఱియు మరుదిసప్రాతఃకాలమునందు తర్పణంబు జేయనివానికి పితృదేవతలు శాపంబొపంగుదురు కావునతీర్థశ్రాద్ధమునందును గయాశార్ధీర్థమునందును తిలతర్పణమును పరదినమునందే చేయవలయును॥

మనుస్మృతౌ॥ శ్లో॥ తీర్థశ్రాద్ధేగయాశ్రాద్ధే శ్రాద్ధైప్రత్యాఖిక్లేపిచ ।
పరేహనిద్విజఃకుర్యా తర్పణంతిలసంయుతమ్॥

తా॥ తీర్థశార్ధీర్థగయా శ్రాద్ధపృత్యాఖిక్ శార్ధీర్థములయందు పరదినంబున శార్ధూంగతర్పణం బాచరింపవలయునని మనువువచియించె మఱియునొకానొకప్పుడు మహాలయమునందును పరదినమునందే తర్పణంబొనర్పవలయు॥

దత్తుః॥ శ్లో॥ శ్రాద్ధాంతేప్రత్యహంకుర్యా త్పక్షశ్రాద్ధాంగతర్పణమ్ ।
సకృన్మహాలయేశ్రాద్ధే పరేహనితిలోదకమ్॥

తా॥ పక్షశ్రాద్ధమునందు శ్రాద్ధానంతర కాలమునందును ఒకానొకమహాలయ శ్రాద్ధమునందు పరదినంబున తిలోదకదానము జేయవలయునని దత్తునిమతము- దర్శపాతసంకర్ష

మణయుగ మన్మంతరాది కావీనశాస్త్రము లయందు శాస్త్రకృత్యముచకు పూర్వమునందు
తిలతర్కణముజేయఁబడినది॥

మత్స్యపురాణే॥ శ్లో॥ పితృయజ్ఞాంతవిర్వర్త్య తప్తణాఖ్యుండిజ్జో త్తమః!

పిండాన్వాహ్మహర్వకంశ్రాద్ధం కుర్యాదిందుక్షయేపిచ॥
తా॥ తగ్నణంబను పేరుగలపితృయజ్ఞాంతవిర్వర్తకశాస్త్రహర్వకశాస్త్రంబునాచరిం
పవలయు- పిండాన్వాహ్మహర్వక శాస్త్రంబుఁగాదర్శిది శ్రాద్ధంబనియెఁబుండు నది॥

శ్లో॥ దర్శేన్నాత్మాపిదంభస్య దద్యాత్కృత్యోదకమ్ । అన్నంచవి
ధివద్దద్యాత్పరతస్త్వవర్తతే॥ దర్శేపాతేచసంత్రాంతౌ యుగముచ్చం
తరాదిషు । తర్కయత్కాపిత్రాన్నశాచి చాభిద్ధంకుర్యాత్ప్రియత్నతః॥

తా॥ దర్శశాస్త్రమునందు త్రిలోదక దానంబును యథావిధిచే నన్నదానంబును నొనర్పవ
లయును దర్శపాతేసంకగ్రమణయుగ మన్మంతరాదులయందు ముందుతర్కణంబొనర్చి పిదప
శ్రాద్ధకృత్యంబులనాచరింపవలయు॥

శ్లో॥ పక్షశాస్త్రేహిరణ్యేచ పశ్యాద్దద్యాత్త్రిలోదకమ్ ।

తథాచైవాపకశాస్త్రే శ్రాద్ధేచైవానుమాసికే॥

తా॥ పక్షశ్రాద్ధహిరణ్యశాస్త్ర అష్టకశ్రాద్ధ అనుమాసికశ్రాద్ధములయందుతిలతర్పణము శ్రాద్ధానంతరమందుజేయవలయు పక్షశ్రాద్ధాదులయందుఅంగతిలతర్పణము జేసినపిదపనిత్య తర్పణంబొనర్చవలయు- ఈయర్థముగల పైవీసవివచనము పూర్వమే చెప్పబడినది- పితృ వ్యాధికారుణ్యశ్రాద్ధములయందు ఆచారుభూతంబగు తిలతర్పణము శ్రాద్ధానంతరమందుజేయవలయుగాని పరదినమునందు జేయగూడదని యెఱుంగునది॥

శ్లో॥ శ్రాద్ధాపగతర్పణం కుర్యాత్పతిలఃత్వపరేహని ।

ప్రిత్యోర్విషయవచ్యాన్న చాన్యవిషయేభి పేత్ ॥

తా॥ తలిదండ్రుల శ్రాద్ధములయందుగ తిలత్పాణము పక్షదినమునజేయవలయు- కారుణ్యశ్రాద్ధములయందా దినంబునందు శ్రాద్ధానంతరమందేజేయవలయును॥

మను॥ శ్లో॥ నైకశాస్త్రద్వయం కుర్యాత్సమాసేహనికంత్రచిత్ ।

నయజ్ఞానబలిం హవనజేవ ఋషితర్పణమ్ ॥

తా॥ ఒకదినంబునందే రెండుశ్రాద్ధంబులను జేయగూడదు- మఱియుశాస్త్రదివసంబునందు బ్రహ్మయజ్ఞైశ్చ దేవదేవఋషిత్పాణంబులనుగూడ జేయగూడదని మనువువచియిం

చె- ఇట్లుండనిత్యతర్పణం జూన్వలయుననెడి వచనం చెట్టొప్పకొనవచ్చుననిన అనిష్టాదు
మృశాద్ధకాశీవషయంబు నెఱుంగునది॥

శ్లో॥ శ్రాద్ధానిర్వర్త్యవిధి వద్యేదేవమతఃపరమ్।

బ్రహ్మయజంతెతః కుర్యా తర్పణాతుతి వైర్జినా॥

తా॥ అనునీపైరీనసివాక్యము పూర్వమునందే వివరించుచున్నాడను॥

శ్లో॥ పితృఃకుమారాసంప్రాప్తే సర్వేషామతర్పణంనమో।

మూతుఃకుమారాసంప్రాప్తే తద్వోతర్పణంనమో॥॥

తా॥ తండ్రియొక్క ప్రాప్తికర్తాద్యమునందె పరికినితర్పణంబులేదు- తల్లియొక్క ప్రాప్తి
త్యాబ్దికంబునందును ఆవర్గంబువారికె పరికినితర్పణంబు లేదనియెఱుంగవగు- పితృమాతృత
ర్పణానిష్ఠేదంబెట్లనిన- ఈవచనము తండ్రిబ్రతికియందగా తల్లిమృతినిొందినవాడు శ్రా
ద్ధాంగతర్పణము జేయగూడదను యచ్చిప్రాయంబుగలది- కావున విరోధంబేమియు లేదని
యెఱుంగవలయుగాని నిత్యతర్పణనిష్ఠేదపరంబని యెఱుంగదగినది కాదు- ఈవచనార్థమువి
వరించెద- పితృకర్తాద్యమునందు శ్రాద్ధాంగతర్పణము పితృపితౄమహాప్రపి తామహాలక్ష్మేయ
వలయు తదితరులకుజేయగూడదు- మాత్రానిశ్రాద్ధములయందును యెందరుద్దిష్టులగుదురో

అందరి కేప్రాతఃకాలమునందు తిలతర్పణంబాచరింపవలయు- మఱి కుతంత్రప్రతికిరముండగా తల్లిచ్చుతినొందినవాడు మాతృశ్రాద్ధకాలమునండుపరదినంబునతిలతర్పణంబు జేయఁగూడదు

శ్లో॥ జీవమానఃపితాయస్య మాతాయదివిపద్యతే!

మాతుశ్రాద్ధంసుతః కుర్యాన్నకుర్యా త్తిలతర్పణమ్॥

తా॥ జీవపితృండైః పుత్రైః పితృదముసాచరించు సమయంబునందు అవయవభూతంబగు తిలతర్పణముజేయఁగూడదు- ప్తవనునిత్యతర్పణము శ్రాద్ధముతోడంజేరినదికాదు- గనుక దానిని మాత్రముఆచరింపవలయు॥

స్మృత్యంతరే॥ శ్లో॥ నజీవపితృకఃకుర్యా చ్ఛ్రాద్ధాంగతిలతర్పణమ్।

శ్రాద్ధమాత్రంప్రకర్షిత తర్పణంతుపితాచరేత్ ॥

తా॥ జీవపితృపురుగలవాడశ్రాద్ధంబును మాత్రం బాసర్పవలయుగాని శ్రాద్ధాంగతిలతర్పణంబుజేయఁగూడదుఆతర్పణంబును తద్రీచేయవలయునని స్మృతికారులువచియించిరి-ఇంక శ్రాద్ధర్పణముమొకదినంబున సంభవించెనేనివాటి విధినివివరించెద; — మన్వాదిశ్రాద్ధంబులచే దర్పాదిశ్రాద్ధంబులు సిద్ధించుచున్నట్లు శ్రాద్ధాంగతర్పణంబుచే నిత్యతర్పణంబు సిద్ధింపదు- దగ్గరువానిశ్రాద్ధంబు లొక్కసరిసంభవించెనేని రెండుశ్రాద్ధంబులు భిన్నంబు

లైన నాచెంటియందు నుపాసించదగినదేవతలు భిన్నులుగాను కావుననాచెంటును నొక్క-
కర్మచేతనే సిద్ధించుచున్నవని తాత్పర్యము;—ప్రత్యక్షికశ్రద్ధంబులయందు పాసించఁద-
గిన శాస్త్రదేవతలు భిన్నులుగానట్లు సిద్ధించకపోవుట నిశ్చయంబు- ప్రత్యక్షికములయందు
దుష్పితృమహా ప్రపితృమహాలే నేవించఁదగినవారుగాన శాస్త్రాగతిలతర్పణంబునందు
ను ముగ్ధురికేదేవత్యము గానియితరులకులేదని దెలుసుకొనవలయును॥

శ్లో॥ పృత్యభ్యాంగతిలాంబుస్యాన్నిషిదేషిపరేమాని।

శ్రౌదేయావంతఉదిమాః ప్రాతస్తానేవతర్పయేత్ ॥

తా॥ ప్రాతఃపృత్యభ్యాంగతిలాంబుస్యాన్నిషిదేషిపరేమాని పదవిప్రపాతః కాలమునం
దే జేయవలయును అట్లు శ్రౌదేయవంతఉదిమాః ప్రాతస్తానేవతర్పయేత్ శాస్త్రంబులయందు నిశ్చితా
ర్థంబులొనర్చినట్లు నిత్యతర్పణంబును జేయవలయును॥

శ్లో॥ వితరోయత్రపూజ్యంతే తత్రమాతామహాలిపి।

అవిశేషేణకర్తవ్యం విశేషాన్నరకంప్రజేత్ ॥

తా॥ విత్యదేవతలు యేసుయంబునః బూజింపఁబడుదురొ యట్టిసుమయములయందు
మాతామహాలిపి సమానముగఁబూజింపఁదగినవారని దోచుచున్నది- ఇట్లు సమానం

బుగ్గఱుజింపనిపక్షమున నరకణము బొందుదు వర్ణద్వయంబునకును దేవత్యముగలదని చెప్పటచేతయేవర్ణవారికిఁ శాద్ధమును జెల్పెదఱోవారికే శ్రాద్ధాంగతగ్నణంబును జేయవలయునని చెలియవలయును- ఈప్రకారముదర్శశాద్ధయులయందును మహాలయశాద్ధమునయందును జేయవలయుననితా॥

శ్లో॥ వర్ణద్వయోన్మేషోన్మేషశ్రాద్ధం చాపరపక్షకమ్॥

తా॥ అనువచనముచేత ఆప్రకృష్టశాద్ధములెడల వర్ణంబులవారికి జేయవలయుననిదోచుచున్నది ఆప్రకృష్టత శాద్ధాంగతగ్నణంబు లెండువర్ణంబులవారికిని జేయవలయును అందువలన శాద్ధంబులయందును ఆర్ఘ్యంబులయందును లెండువిధములయిన తగ్నణంబులను జేయవలయును-పితృకర్మణము లెండువిధములని చెప్పటయే సరి కాదుకాదెట్లు లనిన బ్రహ్మయజ్ఞాంగమగుదేవర్షి పితృతర్కణమునకు భిన్నంబయిననిత్యపితృతర్కణము నిత్యశాద్ధాంగ తర్కణంబుగను కనచిత్రెప్రసిగ్ధానవలయును. చుట్టియుచునిత్యతర్కణము నిత్యముగాజేయు శాద్ధాంబునకవచువంబుగాదనియునుతాత్పర్యము-కాబట్టియిచ్చిలెండును వేఱువేఱుగాగాని యొక్కటిగాదనియుఁ ఘోషిప్రమాణము॥

శ్లో॥ యన్నిత్యత్వణంకుర్యాక్రూపరీసందిసేదేనే!
శ్రాద్ధాంగత్వణంకుర్యాద్దూప్యయుక్తంకేలాంబుభిః॥

తా॥ నిత్యత్వణమునందు పేసుగురాదిత్యశబ్దములనుచ్చరింపఁగూడదు- నిత్యకార్తము నందు పసుగురాదిత్య శబ్దముల మచ్చరింపఁగలము- కావుననిత్యత్వణమునకు నిత్యకార్తమునకును ధేబముకలదు- నిత్యకార్తమునందార్దురు దేవతలకు తస్మణంబును జేయఁగలయును- నిత్యత్వణమునందు పిత్తవ్యాధికారుణ్య దేవతలకుఁగూడతస్మణంబును జేయఁగలయును- కాబట్టినిత్యత్వణమునకును నిత్యకార్తమునకును మిగుల భేదముగలదనిగ్రహింపవలయును॥

శ్లో॥ కుర్యాదహోమోత్థానమన్నాన్యైశోదకేననా॥

తా॥ అనువచనంబుచేతను గూడనిత్యత్వణమునకును నిత్యకార్తమునకును భేదముకలదని తా॥

శ్లో॥ అథ్యాపనంబ్రహ్మాయజఃపితృయజ్ఞస్తోతర్పణమ్!
హోమోహోబ్రహ్మాయజ్ఞోరాత్యోన్యాయజ్ఞోఽతిథిపూజనమ్॥

తా॥ అరువదనంబుచేత వేదమును చదువుట బ్రహ్మచర్యమునియును పితృయజ్ఞము తర్హణమనియును వైకృదేవము వైవలిజానియును నునువ్యయాజ్ఞమతిథి పూజనంబని యును చాత్స్వ్యము.

శుక్రితిః॥ యచ్చిత్తభ్యస్యస్వధాకర్మభ్యపస్తప్త్యయజ్ఞస్మృతిషుచ్ఛే॥

తా॥ అని వేదమునకుఁ బ్రవేశించునపుడత్యంతమైన కర్మయని చెప్పబడుటచేతనిత్యో తర్హణము నిర్వృత్తార్థమౌకపిడి కేవలదనితాత్పర్యము. పాత్రిసిసాంవత్సరిక శాస్త్రదంబుల యందు దశాబ్దిశాస్త్రదంబులు పచ్చియున్నట్లే చెంటినిగూడ నాచరింపలయునుతల్లిదండ్రు లయొక్క ప్రత్యాప్తిక శాస్త్రమునందు నిర్వృత్తితర్హణమును శాస్త్రానంతరమందు కేయకల యును శ్రాద్ధాంగతిలతర్హణమును పరినిసార్థకకాలమునందు వర్గక్రయము వారికిమాత్ర ముసేయకలయును తండ్రిప్రతికియొండైనపుడు తల్లియొక్క శాస్త్రమును కేయవాఁడు శాస్త్రదినమునందుగాని పరిసమందుగాని శాస్త్రాంగత్వణమును కేయఁగూడదు నిత్య త్హణం దెస్కడనులేదు కేవలభాగ్యపులు మొదలగువారియొక్క కాగుణ్యశాస్త్రముల యందు నిర్వృత్తార్హణమును శాస్త్రమువరకు ముందుఁజేయకలయును పితృప శాస్త్రమును నాచ రింపకలయును శాస్త్రాంగతర్హణమును శాస్త్రానంతరమునందే చేయకలయునుగాని తల్లి

దండ్యులశాస్త్రిగారులకువలె బరదినంబునఁ జేయనక్కఱలేదు దగ్గపాతలయొగమనగ్గంతరము మొదలగు శ్రాద్ధములయందు నిలతగ్గణమును ముందుగ నాచరించిపిమ్మట శ్రాద్ధమును జేయవలయును- నిత్యతస్మాద్దేవ- మాత్రము శ్రాద్ధమైనపిమ్మట జేయవలయును- పక్షశాస్త్రిదైవకారుణ్యశాస్త్రిఅష్టకశాస్త్రిఅగ్రమాసిక శాస్త్రినులయందు శాస్త్రిద్వంగతగ్గణమును శాస్త్రిదైవనమానందె జేయవలయును నానిపరదినమునందుఁజేయఁగూడదు- ఒకావొకపుడు మహాలయమునందుమాత్రముశాస్త్రిద్వంగతగ్గణమును పరదినమునందునునిత్యతగ్గణమును శాస్త్రిదమునుచెట్టినపిదపను జేయవలయును- మహాలయశాస్త్రిదము రెండువిధములు- ఆరెంటిలోఁ బక్షశాస్త్రిదముముఖ్యము-సత్త్వోత్తమునియును జెప్పబడును-ఈరెంటిలో ముఖ్యమైనవమహాలయశాస్త్రిదమునందుతిలతగ్గణమును శాస్త్రిదమునుచెట్టినపిదప జేయవలసినది- సకన్యవోలయ శాస్త్రిదమునందు పరదినమునందు తిలతగ్గణమును జేయవలయును- పక్షశాస్త్రిద దర్శాదిశాస్త్రిదములయందు అంగతిలతగ్గణమును పరదినమునందె జేయవలయును- అందువలననిట్టిశాస్త్రిదంబులయందు తాంబూలచర్మణముపెసినను దోషములేదని జెప్పఁబడినది- కారణమేమనగాశాస్త్రిదాంగకాద్యములన్నియు సమాప్తమగుటవల్లనని చెలియవలెను॥

